

Skopska likovna panorama

U znaku grupnih prezentacija

»Nova umjetnost u Srbiji 1970-1980«, izložbe Aleksandra Jankulovskog, Mile Korubina, Kiparske sekcije članova DLUM-a i obilježavanje 30. godišnjice formiranja likovne grupe »Danas«

Nakon ljetnje izložbene pauze i sumornog početka jeseni, iz kojeg smo kao jedinu svjetlu točku izdvojili 15. svjetsku galeriju karikatura, dinamizirao se likovni život glavnog grada SR Makedonije, dakako u svojim manifestacionim formama pa sada ima nekoliko događaja koje vrijedi obilježiti.

Tu je, svakako, najprije listopadska prezentacija NOVA UMJETNOST U SRBIJI 1970-1980, izložba koja je obišla neke jugoslavenske gradove, a koju je Skopje imalo prilike vidjeti u prostoru Muzeja suvremene umjetnosti. Selektor Ješa Degenri, kako je zabilježila kritika, pokušao je kondenzirati nastojanja ličnosti i grupa multimedijalnog autorskog govora, kroz djela i galeriju onih ličnosti koje su dale specifičan tonaliteta srpskoj, pa i jugoslavenskoj umjetnosti u ovom desetljetnom periodu. Na žalost, sama pozicija Muzeja, koji se nalazi izvan vitalnih gradskih prometnica, nije (opet) omogućila brojniji posjet koji je ovaj pregled autora i intencija svakako zaslužio.

Salon Centra za kulturu i informacije grada Skoplja, inače jedan od najvitalnijih izložbenih punktova unatoč zamjerka koje mu se upućuju (a idu na adresu ležernih i ne baš analitičkih postavki), upriličio je više samostalnih nastupa. Ne nabrajajući ih ni po kronologiji ni po vrijednosnim oznakama, akcentirat ćemo tek djela Aleksandra Jankulovskog — Caneta i prvi nastup Vladimira Borojevića, poznatog makedonskog karikaturista koji je oduvijek pokazivao više sklonosti suptilnoj grafičkoj analizi, nego drskoj i hitroj satiričkoj dosjetki.

Aleksandar JAKULOVSKI-Cane ima za sobom fond od desetka samostalnih izložbi, niz grupnih participacija i nekoliko monumentalnih djela u kojima su narativna nota i folklorna patetika dominirale nad silinom likovnih izražajnih sredstava. Tu istu zamjerku, doduše malo reduciranu u kontekstu etnoloških dijagnoza, možemo ponoviti i ovom prilikom. Sirov enformel, flagrantni kompozicijski grčevi i suviše prepoznatljiva asocijacija svakako ne donose značajniji rezultat.

Skopska Umjetnička galerija već duže vrijeme pokazuje dinamičan kontinuitet unutar kojeg se, gotovo svaka dva mjeseca, nade i po jedna recentna samostalka suvremenih makedonskih autora, i to onih iz starije ili (već) srednje generacije. U

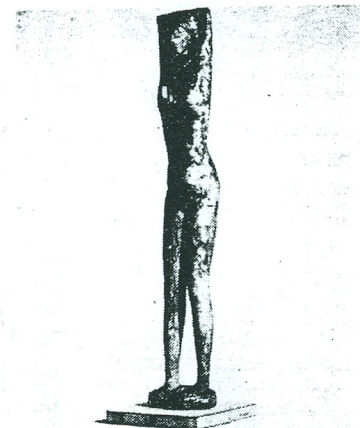
njoj je, nakon pauze od gotovo deset godina izlagao i Mile KORUBIN — jedan od slikara iz prve školovane poratne generacije, one za koju se obično kaže da je imala povijesni zadatak u razvoju kulture mlade nacije. Korubin je prošao sav onaj put i sve faze autora — znatizeljnika koje su karakteristične za naše slikarstvo pedesetih godina, ali se vrlo brzo udaljio od tadašnjeg tematsko izvedbenog okvira. Najprije je to činio stidljivim kolorističkim kontrastima i pomacima šablonizirane kompozicije, krećući se u okvirima nekih na-

kada dosad bila u takvoj ravnoteži s monumentalnom produkcijom, kao što je slučaj ove godine. Okupivši dvadesetak autora, od kojih većina redovno izlaže već petu sezonu, izložba jasno identificira one kojima je intimno govorenje prava vokacija i one koji su, žrtvovavši svoj složeniji i dimenzioniraniji zamah, ovdje tek slučajno, reda radi. U isto vrijeme, selekcija čak vrlo precizno registrira prave vrijednosti ovog trenutka makedonske skulpture, jer su se našli na okupu autori koji i čine sam njen vrh, dakako s malim iznimkama.

Daleko najviše daha imaju intimističke ispovijesti žestokog tragača za silinom oblika — djela Petra HADŽI-BOŠKOVA, romantični sadržaji Dragana POPOVSKOG-Dade, meka lirika Bore MITRIČESKOG, ili hladna, ali efektna svakodnevnica Aleksandra IVANOVSKOG-Karadare, jednog od dobitnika nagrade.

Prigodnom izložbom obilježena je trideseta godišnjica formiranja likovne grupe »DANAS« koju je sačinjavalo pet slikara, tri arhitekta i jedan kipar, a koja je u tri godine svog aktivnog djelovanja izvršila povijesni zadatak u razvoju makedonske suvremene umjetnosti. Nastala kao refleks smionih akcija i okupljanja, hrabrih programa i raskida sa socrealističkim diktatom, afirmirajući autorske i sadržajne slobode kao preduvjet slobode novog, socijalističkog čovjeka, grupa je svojim programom izazvala lanac polemika u ovdšnjim časopisima pedesetih godina.

Imajući iza sebe i Lubardu iz 1951. godine, glasovit Krležin govor na Kongresu književnika u Ljubljani te, konačno, smjernice Trećeg kongresa likovnih umjetnik Jugoslavije, koji je u svibnju 1953. održan u Ohridu, manifest grupe »Danas« inzistirao je na suvremenoj i jasnoj likovnoj koncepciji, na kvalitetnijem stručnijem prezentiranju likovnih djela, na sintezi slikarstva, kiparstva i arhitekture itd. I, premda je imala dosta praznina, čak i u svojoj inicirajućoj zadaći, premda je bila (za razliku od drugih u Jugoslaviji) heterogena po likovnim interesima članova, njena je pojava izuzetno značajna. Stoga je posebno vrijedno da se dobar dio dokumentacije i radova ponovno našao pred javnošću, u skopskoj Umjetničkoj galeriji.

Boro Mitričeski: Figura I

Dimče Protuder: Crtež (grupa »Danas«)

cionalno folklornih podataka, dok se kasnije okrenuo čisto, geometrijskoj formi i sugestiji simbola. Nalazeći u magiji kruga svjedočanstva o vlastitom razmišljanju o postanku i počelu, Korubin najnovijom izložbom pročišćava svoju sintaksu, iako je ona još uvijek opterećena balastom.

Dvije grupne izložbe, također u prostoru Daut-pašinog amama, posebna su karakteristika kasne likovne jeseni. Tradicionalna godišnja ekspozicija sitne plastike kiparske sekcije članova DLUM-a nije, kako se čini, ni-